

Marek Barański

Symposium "50 lat polskich wykopalisk archeologicznych w Egipcie i basenie Morza Śródziemnego"

Ochrona Zabytków 40/3, 219

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W dniach 19–21 czerwca 1986 r. odbyła się w Krakowie konferencja naukowo-techniczna pt. *Inżynierskie problemy w odnowie starożytnych zespołów zabytkowych*.

Konferencja została zorganizowana pod patronatem Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej Polskiej Akademii Nauk i przy udziale: Politechniki Krakowskiej, Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa, Krakowskiego Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji.

Przewodniczący komitetu organizacyjnego, prof. dr inż. Władysław Muszyński, stwierdził, że celem konferencji jest pokazanie problemów występujących w praktyce budowlano-konserwatorskiej oraz przybliżenie rozpoznanych obecnie możliwości materiałowych i konstrukcyjnych.

Przedstawione na konferencji opracowania stanowiły w większości wyniki badań przeprowadzonych w ramach realizacji międzyresortowego problemu MR 1.6 – „Rewaloryzacja zespołów zabytkowych na tle rozwoju miast”. Zakres realizacji tego problemu przedstawił w referacie prof. dr hab. inż. arch.

Janusz Bogdanowski. Stwierdził on między innymi, że w ramach badań obejmujących różne dyscypliny (społeczne, humanistyczne, techniczne) udział wzięło 124 samodzielnych pracowników nauki oraz 246 doktorów. Prace badawcze wykonano w latach 1981–1985. Ich rezultat to 119 ukończonych prac, 36 seminariów i sympozjów, 64 publikacje.

Jest rzeczą zrozumiałą, że prezentacja takiego dorobku nie była możliwa w ramach jednej konferencji i należy przypuszczać, że zaprezentowano jedynie najważniejsze wyniki.

Konferencja została podzielona na pięć umownych grup tematycznych:

- proces odnowy miejskich zespołów zabytkowych – możliwości badań i realizacji programów rewaloryzacji,
- zagadnienia infrastruktury inżynierskiej w programach rewaloryzacji zespołów zabytkowych,
- zagadnienia podłoża obiektów zabytkowych,
- zagadnienia konstrukcji nośnych obiektów zabytkowych,
- prace zabezpieczające i modernizacyjne obiektów zabytkowych.

Trydniowe obrady pozwoliły uczestnikom konferencji przede wszystkim poznać się z obszerną tematyką odnowy zespołów zabytkowych. Niestety, wydaje się, że mimo iż przy realizacji problemu MR 1.6 w sferze organizacji zastosowano elementy metody Pattern stworzonej w NASA dla programu Apollo, problem rewaloryzacji zespołów pozostaje nadal otwarty, zwłaszcza w sferze technologii.

Dorobek konferencji w dziedzinie rozwiązań technologicznych należy uznać za zdumiewająco skromny. Większość prezentowanych realizacji bądź technologii to dopiero pierwsze próby podjęcia do nie rozwiązanych od lat takich zasadniczych problemów, jak wzmocnienie konstrukcji, kryteria i dobór odpowiednich materiałów, likwidacja zawilgoceń itd.

Konferencja potwierdziła stan istniejący w krajowej technice, a mianowicie, że przy znakomitym warsztacie rozpoznania problemu, nieco gorszym ujęciu go w wymiary inżynierskie – realizacja pozostaje sprawą odległą.

Ryszard Jurkiewicz

SYMPOZJUM „50 LAT POLSKICH WYKOPALISK ARCHEOLOGICZNYCH W EGIPCIE I BASENIE MORZA ŚRÓDZIEMNEGO”

W dniach 23–25 czerwca 1986 r. odbyło się na Uniwersytecie Warszawskim sympozjum *50 lat polskich wykopalisk archeologicznych w Egipcie i basenie Morza Śródziemnego*. Sympozjum zostało zorganizowane przez Stację Archeologii Śródziemnomorskiej UW przy współpracy Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Archeologicznego w Poznaniu i Przedsiębiorstwa Państwowego Pracowni Konserwacji Zabytków.

W sympozjum obok prawie wszystkich archeologów zajmujących się tymi badaniami w Polsce uczestniczyli liczni goście zagraniczni reprezentujący za przyjaźnione instytucje naukowe z całego świata. Na sympozjum podsumowano naukowy dorobek Stacji. Uczczono także pamięć prof. dr Kazimierza Michałowskiego, który otwierając w 1936 roku polsko-francuskie wykopaliska w Edfu zapoczątkował błyskawiczny rozwój polskiej archeologii śródziemnomorskiej. Tell Atrib, Deir el Bahari, Aleksandria w Egipcie, Mirmeki w ZSRR, Faras, Dongola, Kadero w Sudanie, Nea Paphos na Cyprze, Nimrud, Bijan, Tell Rijim w Iraku stały się miejscami prac polskich archeologów. O tych wszystkich badaniach we wstępnym referacie poinformował doc. dr Andrzej Daszewski.

Niejednokrotnie wykopaliskowe prace badawcze łączono były z pracami konserwatorskimi. Było to zasługą prof. dr Kazimierza Michałowskiego, który

doskonale zdawał sobie sprawę, że siłą przebicia polskiej archeologii jest jej nowoczesne podejście polegające między innymi na zabezpieczeniu i konserwacji odsłanianych zabytków. Wszyscy znają polski wkład w zabezpieczenie zabytków z Faras, Abu Simbel, Deir el Bahari, Aleksandrii. Wiele prac konserwatorskich prowadzonych na różną skalę wykonywanych było prawie na wszystkich stanowiskach.

Zagadnienia konserwatorskie zgrupowane były wokół tematu *Konserwacja zabytków i zabezpieczenie miejsc archeologicznych*. Dr Ahmed Kadry w referacie *Filozofia konserwacji i restauracji* przedstawił punkt widzenia Egipskiej Organizacji Starożytności na problemy zabezpieczenia i rekonstrukcji zabytków w złożonej sytuacji Egiptu, gdzie z jednej strony można zaobserwować pietyzm w obchodzeniu się z zabytkami faraonickimi, a z drugiej doprowadzenie w poprzednich latach do ruiny wielu zabytków islamskich. Prof. dr Ekrem Akurgal w referacie *Restauracja i konserwacja antycznych zabytków w Turcji* przedstawił wiele ciekawych realizacji wykonanych tam w ostatnich latach. Niektóre z nich, jak np. domy czy kościoły św. Jana w Efezie, godne są naśladowania, inne zaś, jak gimnazjum w Sardes czy biblioteka Celsusa w Efezie, należałoby traktować jako studia w zakresie problematyki restauracji antycznych zabytków. Arch. Zygmunt Wysocki w referacie *Badania naukowe, wstępny*

krok w konserwacji zabytków wykazał rolę badań wykonywanych dla potrzeb konserwacji zabytków, które to badania wielokrotnie przyczyniały się do zmiany poglądów i do nowego spojrzenia na historię zabytków. Referat ten podsumował zarazem wkład specjalistów z PKZ w badania i ratowanie starożytnych zabytków. Czołowym zabytkiem jest tutaj z pewnością świątynia królowej Hatszepsut w Deir el Bahari, gdzie od prawie 20 lat we współpracy ze Stacją UW prowadzone są badania i prace konserwatorskie. Innymi obiektami, którymi zajmują się specjaliści PKZ, to zabytki architektury islamskiej w Egipcie i Algierii, średniowieczne budowle w Jugosławii, Wietnamie i Kampuczy. Problematyka konserwatorska przewijała się także w innych referatach. Doc. dr Jadwiga Lipińska w referacie *Deir el Bahari* przedstawiła historię polskich badań i konserwacji świątyń królowej Hatszepsut i Totmesa III. Prof. dr Eainer Stadelman w referacie *Wykopaliska i restauracja świątyni króla Seti w Gurna* zaprezentował zastosowany tam sposób zabezpieczenia i ekspozycji odsłoniętych pozostałości murów z cegły suszonej. Khaled Asad w referacie *Konserwacja zabytków w Palmirze* przedstawił prace wykonane przez konserwatorów syryjskich w tym mieście. Przy niektórych pracach współpracowali również polscy specjaliści.

Marek Barański